

Problemen der terminologie van de genitalia bij de Lepidoptera

door

A. DIAKONOFF

Onder redactie van Dr. TUXEN, Kopenhagen, wordt thans een „Taxonomists' Glossary of Genitalia in Insects" samengesteld; dit werk, het eerste in zijn soort, zal binnen afzienbare tijd gereed zijn. Iedere orde van insecten is door een of meer specialisten bewerkt. Lepidoptera werden door vijf medewerkers bestudeerd, waaronder Schrijver dezes. Deze studie geeft mij aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

RAMBUR in 1842 schijnt de eerste te zijn, die de waarde van genitaal-kenmerken voor de taxonomie heeft ingezien, deze kenmerken gebruikt en de resultaten gepubliceerd heeft. In de volgende honderd jaren zijn enkele taxonomen onafhankelijk van elkaar tot dit inzicht gekomen. Thans zullen er wel weinigen zijn die de waarde van deze kenmerken zouden durven ontkennen.

Een massa van verspreide gegevens over de morphologie der genitalia bij de vlinders is in de loop der jaren bijeengebracht. De kenmerken van deze delen werden als hulpmiddel bij de classificatie gebruikt, nu eens in deze dan in een andere groep van Lepidoptera, vaak zonder behoorlijke kennis van het reeds gedane onderzoek in andere groepen of families. Iedere taxonoom maakte dan ook zijn eigen termen, wanneer hij ze nodig had; werden de reeds eerder gepubliceerde termen gebruikt, dan werden zij vaak verkeerd toegepast; of deze delen zelf werden onjuist geïdentificeerd. Bovendien wist men niet altijd de hoofddelen van de nevenstructuren te onderscheiden, zodat overbodige termen voor iedere bijzonderheid ervan werden geschapen. Zodoende werd de terminologie der genitalia zeer verward.

Nu het eerste woordenboek van deze termen binnenkort gaat verschijnen, schijnt het het aangewezen tijdstip een poging te wagen om wat orde in deze terminologie te brengen. Geheel hopeloos is de taak geenszins, dank zij het werk van onze enige specialist der genitalia, PIERCE, die deze structuren systematisch bij alle Britse vlinders heeft onderzocht en meer inzicht in hun bouw heeft gekregen dan iemand anders vóór of na hem. Door zijn autoriteit zijn de moderne systematici meer en meer zijn termen gaan gebruiken, zodat de grootste terminologische verwarring nog dateert van vóór de tijd van PIERCE. Doch er zijn nog steeds entomologen die neiging gevoelen om overvloedige nieuwe termen te scheppen, of anderen, die geneigd zijn de regel der prioriteit in de terminologie der genitalia toe te passen, door onbekende, oude benamingen te willen schuiven in plaats van nieuwere, doch reeds algemeen gebruikte termen.

Schrijver dezes heeft een viertal suggesties voor het gebruik van genitaal-termen geformuleerd, die gebaseerd zijn op algemeen modern gebruik. Hiermede beoog ik wat coördinatie te brengen in dat gebruik, alsmede te waarschuwen tegen het scheppen van nieuwe termen en vooral tegen de toepassing van de prioriteitsregel.

Deze suggesties zijn de volgende :

1. Gebruik van Latijnse of Griekse termen is verre te verkiezen boven de termen in andere talen. Bijv. niet *valve*, doch *valva*.
2. De regel der prioriteit in de terminologie behoort beslist te worden verworpen.

omdat zij tot een grote verwarring zou leiden. Bijv. *uncus* PEYTOUREAU 1895 wordt algemeen gebruikt; doch de termen *sicula* RAMBUR 1842, of *unguis* MALPIGHI 1669 voor hetzelfde orgaan zijn welhaast onbekend.

3. In de plaats van de prioriteitsregel worden de reeds vrij algemeen gebruikelijke termen van PIERCE aanbevolen, met weglating van enkele overbodige termen (slechts in zijn vroegere publicaties gebruikt), omdat :
4. Niet alle delen of structuren der genitalia behoeven speciale Latijnse of Griekse termen. Bepaalde plastische delen vertonen vaak zeer ingewikkelde detail-structuren; het is zinloos, verwarrend en daarom verwerpelijk om aan al deze structuren, waarvan de homologieën in verschillende families vooralsnog geheel duister zijn, aparte wetenschappelijke termen te hechten.

Deze „plastische” gebieden zijn : a) de binnenkant en de randen van de valva, waarvoor de verzamelterm *harpe* wordt voorgesteld; alle details van de harpe kunnen vervolgens uitstekend „in gewone woorden” omschreven worden, waardoor 24 verschillende Latijnse termen zouden vervallen. b) de sclerieten van het *diaphragma*, aan te geven met de verzamelterm *fultura penis* en te verdelen òf in *transtilla anellus* en *juxta* (termen van PIERCE) òf als deze delen niet voldoende duidelijk zijn gedifferentieerd, in *fultura superior* en *f. inferior* (PETERSEN). Zodoende vervallen 18 verschillende arbitraire termen. c) het gebied van het *ostium bursae*, aan te geven met de verzamelterm *sterigma* (BRYK) en eventueel te onderscheiden in *lamella antevaginalis* (rostraal van het ostium) en *l. postvaginalis* (caudaal van het ostium) (termen van KUSNEZOV).

Ik hoop deze opmerkingen iets uitvoeriger in "The Lepidopterists' News" te publiceren.

Summary

A short historical sketch of the development of the study of the genitalia for the taxonomy is given, and the existing confusion of its terminology discussed. The following suggestions for simplification of this terminology are presented : (1) use of Latin or Greek terms only ; (2) rejection of a rule of priority for the choice of terms ; (3) general use of PIERCE's terms recommended ; (4) certain minor structures should be indicated by a collective term only, and not each of them denoted with a special arbitrary term.

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden.

Dagvlindernotities. 1. *Araschnia levana* L. In 1954 was ik tijdens mijn vacantie te Vaassen. Op brandnetels vonden we honderden rupsen. Eind Juni verpopten de eerste exemplaren. In de eerste week van Juli vonden we veel poppen. Ze hingen aan boomtakken, braamstengels, prikkeldraad en ook aan de voedselplant, in veel gevallen net onder de topbladeren. Op dat tijdstip waren er ook rupsen, die nog in hun tweede stadium verkeerden.

2. *Aporia crataegi* L. De vlinders vlogen geregeld rond en op kleine meidoornstruikjes vonden we drie legsels, op de bovenzijde der bladeren. De rupsen proberen we buiten door de winter te krijgen.

3. *Nymphalis antiopa* L. Nog op 1 Juli ving ik een enorm afgevlagen wijfje. Het werd op berk ingebonden, maar stierf na een paar dagen zonder eieren gelegd te hebben.

N. W. ELFFERICH, Mathenesserdijk 101a, Rotterdam.